

MANUALNA KOMUNIKACIJA OSOBA OŠTEĆENA SLUHA

SANDRA BRADARIĆ - JONČIĆ

primljeno: srpanj 2000.
prihvaćeno: prosinac 2000.

Pregledni rad
UDK: 376.33

U radu se razmatraju različiti oblici manualne komunikacije osoba oštećena sluha. Posebno se razmatra status znakovnog jezika, od početaka organiziranog školstva za gluhe do danas, te čimbenici koji su doprinjeli promjenama njegova statusa. Znakovni se jezik nastoji osvijetliti u kontekstu rezultata lingvističkih, psiholingvističkih i neurolingvističkih istraživanja, te u kontekstu rezultata istraživanja i prikaza novih pristupa na području edukacije gluhe djece. Znakovni se jezik razmatra i u kontekstu danas sve prihvaćenijeg sociološkog/kulturološkog modela gluhoće, nasuprot medicinskom/patološkom modelu gluhoće.

Ključne riječi: manualna komunikacija, znakovni jezik, gluhi, edukacija gluhih

UVOD

Osobe oštećena sluha koriste različite oblike manualne komunikacije. Možemo govoriti o trima osnovnim oblicima manualne komunikacije:

1. ručne abecede
2. drugu skupinu čine sustavi komunikacija kao što su znakovni hrvatski jezik, znakovni engleski, znakovni švedski...drugim riječima, to su manualno kodirani vokalni jezici, za koje je karakteristična simultana, istovremena oralna i znakovna ekspresija odnosno komunikacija. Različiti sustavi manualno kodiranih vokalnih jezika razlikuju se s obzirom na dosljednost i širinu vizualizacije različitih elemenata jezika čujuće zajednice, odnosno korištenje posebnih znakova za pokazivanje pomoćnih glagola, morfoloških nastavaka u tvorbi promjenjivih vrsta riječi, itd.
3. Treću skupinu čine sustavi kao što su američki znakovni jezik (ASL), britanski znakovni jezik (BSL), australski (AUSLAN), švedski znakovni jezik (SSL), francuski znakovni jezik (LSF), talijanski znakovni jezik (LSI), hrvatski znakovni jezik (HZJ)..., dakle izvorni znakovni jezici nacionalnih zajednica gluhih, pri čemu je svaki od tih znakovnih jezika potpuno samosvojan jezični sustav, potpuno neovisan o govorenom jeziku čujuće većine.

Svaki od navedenih manualnih oblika komunikacije ima svoju vrijednost i opravdanost, s obzirom na postojeće različitosti u strukturi komunikacijskih vještina koje postoje među gluhim osobama, odnosno, kada su u pitanju *djeca* oštećena sluha, s obzirom na njihov potencijal za razvoj ovih vještina.

Ručne abecede predstavljaju zapravo 3 puta sporiju manualnu formu glasovnog govora, njima se može komunicirati oko 60 riječi u minuti, za razliku od glasovnog govora, kojim se komunicira oko 180 riječi u minuti (Bench, 1992). Broj znakova u svakoj nacionalnoj abecedi jednak je broju slova u abecedi dotičnog jezika, prema tome, broj i oblik znakova ručnih abeceda različit je u različitim jezicima.

Ručne abecede suviše su spor način komuniciranja (v. prilagođenost govornog signala modalitetu), da bi se komunikacija mogla odvijati dominantno tim putem. Zato one imaju ulogu pomoćnog sredstva u komunikaciji, koje se koristi najčešće onda kada je važno precizno zahvatiti fonološku strukturu riječi, dakle, kada su u pitanju neologizmi, tehnički odnosno stručni izrazi, osobna imena i slično.

Postoje jednoručna abeceda ili daktilogija i dvoručna abeceda ili hirolologija.

Kontakt adresa: ERF, Kušlanova 59a, Zagreb